A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (tizedik tanács)

2019. március 21.*

„Előzetes döntéshozatal – Belső piaci pénzforgalmi szolgáltatások – 2007/64/EK irányelv – A 74. cikk (2) bekezdése – Átutalással teljesített fizetési megbízás – A fizető fél által megjelölt hibás egyedi azonosító – A fizetési műveletek egyedi azonosító alapján történő teljesítése – A kedvezményezett pénzforgalmi szolgáltatójának felelőssége”

A C-245/18. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Tribunale ordinario di Udine (udinei bíróság, Olaszország) a Bírósághoz 2018. április 9-én érkezett, 2018. március 30-i határozatával terjesztett elő

a **Tecnoservice Int. Srl**, felszámolás alatt,

és

a **Poste Italiane SpA**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (tizedik tanács),

tagjai: C. Lycourgos tanácselnök, Juhász E. és I. Jarukaitis (előadó) bírák,

főtanácsnok: H. Saugmandsgaard Øe,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Poste Italiane SpA képviseletében A. Fratini avvocatessa,

– az olasz kormány képviseletében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítői: F. Subrani és A. Collabolletta avvocati dello Stato,

– a cseh kormány képviseletében M. Smolek, J. Vláčil és O. Serdula, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében H. Tserepa-Lacombe és V. Di Bucci, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: olasz.

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról és a 97/7/EK, a 2002/65/EK, a 2005/60/EK és a 2006/48/EK irányelv módosításáról és a 97/5/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2007. november 13-i 2007/64/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2007. L 319., 1. o., helyesbítés: HL 2009. L 187., 5. o.) 74. és 75. cikkének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Tecnoservice Int. Srl, felszámolás alatt (a továbbiakban: Tecnoservice) és Poste Italiane SpA között valamely pénzösszeg – fizető fél által megjelölt hibás egyedi azonosító okán – téves kedvezményezettnek történő fizetése tárgyában folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 A 2007/64 irányelv (40), (43) és (48) preambulumbekezdése szerint:

„(40) A fizetések teljesen integrált, azonnali és közvetlen feldolgozása szempontjából, valamint a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevői között fennálló alapkötelezettségek teljesítése tekintetében a jogbiztonság szempontjából kulcsfontosságú, hogy a fizető fél által átutalt teljes összeg jóváírásra kerüljön a kedvezményezett számláján. […]

[…]

(43) A[z Európai Unión] belüli fizetések hatékonyságának növelése érdekében maximálisan egynapos teljesítési határidőt kell előírni a fizető fél által kezdeményezett és euróban vagy az euróövezeten kívüli tagállamok pénznemében denominált valamennyi fizetésre, az átutalásokat és a készpénzátutalásokat is beleértve. […] Figyelemmel arra, hogy a nemzeti fizetési infrastruktúrák többnyire igen hatékonyak, a tagállamok adott esetben az egy munkanapnál rövidebb teljesítési időt előíró szabályaikat is érvényben tarthatják, vagy megállapíthatnak ilyen szabályokat annak érdekében, hogy elkerüljék a jelenlegi szolgáltatási színvonal csökkenését.

[…]

(48) A pénzforgalmi szolgáltató számára lehetővé kell tenni, hogy a fizetési megbízás pontos teljesítéséhez szükséges adatokat egyértelműen meghatározhassa. Másfelől a tagállamok számára nem indokolt biztosítani, hogy előírják valamely meghatározott azonosító használatát a fizetési műveletekhez, mivel ez széttöredezettséghez vezethetne, és veszélyeztetné a közösségi szintű integrált fizetési rendszerek létrehozását. Ugyanakkor ez nem akadályozhatja meg a tagállamokat abban, hogy a fizető fél pénzforgalmi szolgáltatójától megköveteljék, hogy kellő gondossággal járjon el és – amennyiben ez műszakilag lehetséges és nem igényel kézi beavatkozást – ellenőrizze az egyedi azonosító koherenciáját, és ha kiderül, hogy az egyedi azonosító nem koherens, utasítsa vissza a fizetési megbízás teljesítését, valamint a fizető felet értesítse erről. A pénzforgalmi szolgáltató felelősségét arra kell korlátozni, hogy a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevője részéről adott fizetési megbízásnak megfelelően rendben teljesítse a fizetési műveletet.”

4 Ezen irányelv 4. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Ezen irányelv alkalmazásában a következő fogalommeghatározások érvényesek:

[…]

5. »fizetési művelet«: a fizető fél vagy a kedvezményezett által kezdeményezett pénzbefizetés, -átutalás vagy -felvétel, függetlenül a fizető fél és a kedvezményezett közötti alapkötelezettségektől;

[…]

21. »egyedi azonosító«: olyan betű-, számjegy- vagy jelkombináció, amelyet a pénzforgalmi szolgáltató a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevője számára meghatároz, és amelyet a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevőjének a pénzforgalmi szolgáltatás másik igénybe vevője és/vagy annak – az adott fizetési műveletben érintett – fizetési számlája egyértelmű azonosítása céljából meg kell adnia;

[…]”

5 Az említett irányelv III. címe alatt található „Egyszeri fizetési műveletek” című 2. fejezet tartalmazza az „Információk és feltételek” című 37. cikket. E cikk az (1) bekezdésében előírja:

„A tagállamok biztosítják, hogy a pénzforgalmi szolgáltatást igénybe vevő megkapja a következő információkat és feltételeket, illetve ezek a számára elérhetők:

a) azon adat(ok) vagy egyedi azonosító pontos meghatározása, amelye(ke)t a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevőjének a fizetési megbízás megfelelő teljesítéséhez meg kell adnia;

[…]”

6 Az ugyanezen irányelv III. címe alatt található „Keretszerződések” című 3. fejezet tartalmazza az „Információk és feltételek” című 42. cikket. E cikk szövege a következő:

„A tagállamok biztosítják, hogy a pénzforgalmi szolgáltatást igénybe vevő megkapja a következő információkat és feltételeket:

[…]

2. a pénzforgalmi szolgáltatás igénybevételéről:

[…]

b) azon adat(ok) vagy egyedi azonosító pontos meghatározása, amelye(ke)t a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevőjének a fizetési megbízás megfelelő teljesítéséhez meg kell adnia;

[…]”

7 A 2007/64 irányelv „Hibás egyedi azonosítók” című 74. cikke az alábbiak szerint rendelkezik:

„(1) Amennyiben a fizetési megbízás teljesítése az egyedi azonosító alapján történik, úgy a fizetési megbízás az egyedi azonosító által jelölt kedvezményezett vonatkozásában hibátlanul teljesítettnek minősül.

(2) Ha a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevője hibás egyedi azonosítót adott meg, a 75. cikk értelmében a művelet teljesítésének elmaradásáért vagy a hibás teljesítéséért a pénzforgalmi szolgáltatót felelősség nem terheli.

A fizető fél pénzforgalmi szolgáltatója azonban köteles észszerű erőfeszítéseket tenni annak érdekében, hogy visszaszerezze a műveletben érintett pénzösszeget.

[…]

(3) Amennyiben a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevője a 37. cikk (1) bekezdésének a) pontjában vagy a 42. cikk (2) bekezdésének b) pontjában meghatározottakhoz képest további adatokat is megad, a pénzforgalmi szolgáltató a fizetési műveleteknek csak a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevője által megadott egyedi azonosító alapján történő teljesítéséért tartozik felelősséggel.”

8 Ezen irányelv „A teljesítés elmaradása és hibás teljesítés” című 75. cikke lényegében azt írja elő az (1) és a (2) bekezdésében, hogy az említett irányelv „74. cikk[e] (2) és (3) bekezdés[ének] […] sérelme nélkül” állapít meg felelősséget.

Az olasz jog

9 A 2007/64 irányelvet a 2010. január 27-i decreto legislativo n. 11, recante attuazione della direttiva 2007/64/CE (a 2007/64/EK irányelv átültetéséről szóló 11/2010. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet) (a GURI 2010. február 13-i 36. számának rendes melléklete; a továbbiakban: 11/2010. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet) ültette át az olasz jogba.

10 A 11/2010. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 24. és 25. cikke ültette a 2007/64 irányelv 74. és 75. cikkét, szinte azonos megfogalmazással átvéve annak szövegét.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

11 2015. augusztus 3-án a Tecnoservice egyik adósa megbízást adott bankjának valamely kifizetés e társaság javára a Poste Italiane-nél nyitott, a 2007/64 irányelv 4. cikkének 21. pontja szerinti egyedi azonosítóval, azaz egy nemzetközi bankszámlaszámmal (a továbbiakban: IBAN) jelölt folyószámla terhére, banki átutalással történő teljesítésére. Ezen utalás várt kedvezményezettjének nevét, azaz a Tecnoservice-t, szintén megjelölték ezen átutalási megbízásban.

12 Az átutalást teljesítették ez ezen IBAN-nak megfelelő számlára. Mindazonáltal bebizonyosodott, hogy ezen átutalás a Tecnoservice-től eltérő fél javára történt, így a Tecnoservice sosem kapta meg az esedékes összeget.

13 A Tecnoservice eljárást indított a Poste Italiane-vel szemben a kérdést előterjesztő bíróság, a Tribunale ordinario di Udine (udinei bíróság, Olaszország) előtt, azt kérve, hogy e bíróság állapítsa meg a Poste Italiane annak okán fennálló felelősségét, hogy nem ellenőrizte, hogy a megbízója által megjelölt IBAN megfelel-e a kedvezményezett nevének. Így a Poste Italiane engedélyezte, hogy a szóban forgó összeget téves kedvezményezett kapja meg annak ellenére, hogy elegendő tényező állt rendelkezésére annak megállapításához, hogy az egyedi azonosító hibás volt.

14 A Poste Italiane szerint az utóbbi iránti felelőssége nem áll fenn, mivel az átutalást a megbízó által megjelölt IBAN-nak megfelelő számlára teljesítette, és nem köteles semmilyen további ellenőrzést elvégezni.

15 A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben megállapítja, hogy a 2007/64 irányelv rendelkezései előírják lényegében, hogy amennyiben a fizetési megbízás teljesítése az egyedi azonosító alapján történik, úgy az hibátlanul teljesítettnek minősül.

16 Mindazonáltal álláspontja szerint a 2007/64 irányelv 74. és 75. cikke, és következésképpen a nemzeti jogszabály vonatkozó rendelkezései kétféleképpen értelmezhetők.

17 Az első értelmezés alapján e két cikk kizárólag a fizető fél és annak bankja, nem pedig a kifizetés kedvezményezettjének bankja és más érdekeltek – mint a megbízó, a tényleges kedvezményezett vagy éppen a téves kedvezményezett – közötti jogviszonyokra vonatkozik. Ebben az esetben az utóbbi jogviszonyra kizárólag a – gyakran az ezen irányelv által bevezetett, eltérő és tágabb felelősségi szabályokon alapuló – nemzeti szabályozás alkalmazandó.

18 A második értelmezés szerint a két cikk a fizetési művelet egészére alkalmazandó, amely magában foglalja a kedvezményezett bankjának közreműködését is. Ebben az esetben a kedvezményezett pénzforgalmi szolgáltatójának felelőssége is szorosan a megbízó által megjelölt IBAN figyelembevételének kizárólagos kötelezettségéhez kötődne.

19 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy az Arbitro Bancario e Finanziario keretében a peren kívüli megegyezést elősegítő szervek (pénzügyi és banki választottbíráskodás, Olaszország) különböző határozatokat fogadtak el a témában, azonban az e szervek közötti koordinációt végző szerv a második értelmezést részesíti előnyben.

20 E körülmények között a Tribunale ordinario di Udine (udinei bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti Bíróság elé:

„Úgy kell-e értelmezni a [2007/64] irányelv 2015. augusztus 3-án hatályos szövegének – az olasz jogrendbe a pénzforgalmi szolgáltató kötelezettségeiről és felelősségének korlátozásáról szóló [11/2010]. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 24. és 25. cikkével átültetett – 74. és 75. cikkét, hogy azok kizárólag a pénzforgalmi szolgáltatás teljesítésére megbízást adó személy pénzforgalmi szolgáltatójára vonatkoznak, vagy azok a kedvezményezett pénzforgalmi szolgáltatójára is vonatkoznak?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

21 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2007/64 irányelv 74. és 75. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy amennyiben a fizetési megbízás teljesítése a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevője által megjelölt egyedi azonosító alapján történik, amely nem felel meg a kedvezményezett ugyanezen igénybe vevő által megjelölt nevének, a pénzforgalmi szolgáltató felelősségének korlátozása kizárólag a megbízó szolgáltatójára vagy a kedvezményezett pénzforgalmi szolgáltatójára is vonatkozik-e.

22 Emlékeztetni kell arra, hogy a 2007/64 irányelv 74. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy „[a]mennyiben a fizetési megbízás teljesítése az egyedi azonosító alapján történik, úgy a fizetési megbízás az egyedi azonosító által jelölt kedvezményezett vonatkozásában hibátlanul teljesítettnek minősül”. Az ugyanezen cikk (2) bekezdésének első albekezdése pontosítja, hogy „[h]a a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevője hibás egyedi azonosítót adott meg, a 75. cikk értelmében a művelet teljesítésének elmaradásáért vagy a hibás teljesítéséért a pénzforgalmi szolgáltatót felelősség nem terheli”.

23 Meg kell állapítani, hogy amennyiben a Bírósághoz benyújtott iratokból kitűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság kételyei lényegében a 2007/64 irányelv 74. cikke (2) bekezdésének értelmezésére irányulnak, amely konkrétan arra a helyzetre vonatkozik, amikor hibás a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevője által megjelölt egyedi azonosító, a bíróság részére történő hasznos válasz adása érdekében elegendő ezen utóbbi rendelkezést értelmezni.

24 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez annak nemcsak kifejezéseit, hanem szövegkörnyezetét, valamint annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek az említett rendelkezés részét képezi (2015. szeptember 2-i Surmačs ítélet, C-127/14, EU:C:2015:522, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2016. november 16-i DHL Express [Austria] ítélet, C-2/15, EU:C:2016:880, 19. pont).

25 A jelen esetben meg kell állapítani, hogy a 2007/64 irányelv 74. cikke (2) bekezdése első albekezdésének szövege, amely kizárólag a „pénzforgalmi szolgáltató” kifejezést használja, nem tesz különbséget a különböző pénzforgalmi szolgáltatók között. E szövegre tekintettel a felelősség e rendelkezésben előírt korlátozása a műveletben részt vevő minden egyes – nem pedig csak az egyik – szolgáltatóra alkalmazandó.

26 Ezen szó szerinti értelmezést alátámasztja e rendelkezés szövegkörnyezete. Ugyanis egyrészt a „fizetési műveletet” – a 2007/64 irányelv alkalmazásában – ezen irányelv 4. cikkének 5. pontja úgy határozza meg, mint amely „a fizető fél vagy a kedvezményezett által kezdeményezett” tevékenység, amely pénzbefizetésből, -átutalásból vagy -felvételből áll, függetlenül a fizető fél és a kedvezményezett közötti alapkötelezettségektől. E fogalommeghatározásból kitűnik tehát, hogy a „fizetési műveletet” fogalma a fizető fél és a kedvezményezett közötti egyetlen átfogó tevékenységre irányul, nem pedig kizárólag a fizető fél és a kedvezményezett saját pénzforgalmi szolgáltatójával fennálló egyes jogviszonyokra.

27 Másrészt a 2007/64 irányelv 74. cikke (2) bekezdésének második albekezdése kizárólag a „fizető fél pénzforgalmi szolgáltatóját” kötelezi észszerű erőfeszítéseket tenni annak érdekében, hogy visszaszerezze a fizetési műveletben érintett pénzösszeget. Így, ha az uniós jogalkotó kizárólag a fizető fél pénzforgalmi szolgáltatójára kívánta volna korlátozni a 2007/64 irányelv 74. cikke (2) bekezdése első albekezdésének hatályát, az igénybe vevő által megjelölt egyedi azonosítónak megfelelően teljesített kifizetéseket illetően, azt szintén pontosította volna e rendelkezésben.

28 Egyébiránt a 2007/64 irányelv 74. cikk (2) bekezdésének – a jelen ítélet 25. pontjában megfogalmazott – értelmezését megerősítik továbbá ezen irányelv céljai. Ugyanis meg kell állapítani, hogy egyrészt kitűnik a 2007/64 irányelv (40) preambulumbekezdésből, hogy az többek között a műveletek teljesen integrált, azonnali és közvetlen feldolgozásának biztosítására, másrészt a (43) preambulumbekezdésből pedig, hogy a fizetések hatékonyságának és gyorsaságának növelésére irányul. Márpedig a közvetlen feldolgozásra és a fizetések gyorsaságára irányuló célt jobban szolgálja e rendelkezés olyan értelmezése, amely korlátozza mind a fizető fél, mind pedig a kedvezményezett pénzforgalmi szolgáltatójának a felelősségét, ami így felmenti e szolgáltatókat az annak ellenőrzésére irányuló kötelezettség alól, hogy a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevője által megjelölt egyedi azonosító megfelel-e a kedvezményezettként megnevezett személynek.

29 Egyébiránt meg kell állapítani, hogy a 2007/64 irányelv (48) preambulumbekezdése pontosítja, hogy nem vitatott, hogy ez nem akadályozhatja meg a tagállamokat abban, hogy – amennyiben ez műszakilag lehetséges és nem igényel kézi beavatkozást – a „fizető fél” pénzforgalmi szolgáltatóját terhelő kellő gondosságra irányuló kötelezettséget írjanak elő. Mindazonáltal a szolgáltatók két csoportja közötti különbségtétel nélkül állapítja meg, hogy a pénzforgalmi szolgáltató felelősségét arra kell korlátozni, hogy a pénzforgalmi szolgáltatást igénybe vevő részéről adott fizetési megbízásnak megfelelően rendben teljesítse a fizetési műveletet.

30 A fenti megfontolások összességéből következik, hogy az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2007/64 irányelv 74. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy amennyiben a fizetési megbízás teljesítése a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevője által megjelölt egyedi azonosító alapján történik, amely nem felel meg a kedvezményezett – ugyanezen igénybe vevő által megjelölt – nevének, a pénzforgalmi szolgáltató felelősségének e rendelkezésben előírt korlátozása mind a megbízó pénzforgalmi szolgáltatójára, mind pedig a kedvezményezett pénzforgalmi szolgáltatójára vonatkozik.

A költségekről

31 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (tizedik tanács) a következőképpen határozott:

A belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról és a 97/7/EK, a 2002/65/EK, a 2005/60/EK és a 2006/48/EK irányelv módosításáról és a 97/5/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2007. november 13-i 2007/64/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 74. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy amennyiben a fizetési megbízás teljesítése a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevője által megjelölt egyedi azonosító alapján történik, amely nem felel meg a kedvezményezett – ugyanezen igénybe vevő által megjelölt – nevének, a pénzforgalmi szolgáltató felelősségének e rendelkezésben előírt korlátozása mind a megbízó pénzforgalmi szolgáltatójára, mind pedig a kedvezményezett pénzforgalmi szolgáltatójára vonatkozik.

Aláírások